

PALIMPSES

Johann de Lange

(Uit: vonk@verse 2. Best Books, 2011)

AANBIEDING VERWERK EN OPGESTEL DEUR:
LOUISE FULLARD & RIANA GEORGHIADES

WAT PALIMPSES BETEKEN?

Downloaded from eduresourceza.com

PERKAMENTROL

(parchment scroll)

waarvan die oorspronklike
skrif afgekrap of onsigbaar
gemaak is sodat daar weer
op geskryf kan word

Downloaded from eduresourceza.com

- ▶ Baie bome word daaglik afgekap om papierprodukte te maak.
- ▶ Elke stukkie papier waarop ons skryf, was oorspronklik 'n **BOOM**.

TIPE GEDIG:

- ▶ Universele gedig
- ▶ Gedig handel oor **SKRYF**, maar ook
oor die lewe
- ▶ dus is die gedig op alle mense van toepassing

TEMA: Hierdie gedig handel oor:

Downloaded from eduresourceza.com

► vernietiging (destruction)

- ❖ In strofe 1 vind die vernietigingsproses in die natuur plaas ter wille van menslike behoeftes:
 - ❖ houtkappers (wood cutters) kap die bome af met byle (axes) en
 - ❖ stuur die boomstompe na meulens (mills)
 - ❖ om fyngemaal (verpulp) te word sodat papier daarvan gemaak kan word.

Downloaded from eduresourceza.com

en

► herskepping (re-creation)

❖ In strofe 2 verskuif die fokus na die digter se herskeppingsproses met papier en sy tikmasjien.

❖ SKRYFPROSES

TITEL

- ▶ PalimpSES is 'n antieke perkament wat meer as een keer gebruik is.
- ▶ Perkament is deur monnike gebruik.
- ▶ As hulle nuwe inligting wou skryf, het hulle die inligting wat daarop was uitgevee en weer geskryf.
- ▶ PalimpSES dui op **herskepping**.
- ▶ Perkamentrol waarvan die oorspronklike afgekrap of onsigbaar gemaak is sodat daar **weer** op geskryf kan word.

- ▶ Die titel “PalimpSES” hou verband met die **herskeppingsproses** -
 - ▶ die mens kan weer op die perkamentrol skryf.
 - ▶ Die digter herskep as't ware die bome se woorde deur sy gedig op papier, 'n produk van die bome.

STEMMING

Hartseer

- ▶ In versreëls 1 en 2 **skryf** die **bome**, en
- ▶ in strofe 2 **skryf** die **digter**
- ▶ op die palimpsey "die hele gamma van die woord/en pyn".
- ▶ Die digter kan die stem van die stil bome (stil is die bome; / stil...) laat herleef wanneer hy "kletterend" (versreël 1) met sy tikmasjien die bome se "skryf" laat herleef - die "grein" (versreël 11) van die bome kan weer "dein" of herleef op papier (versreël 14).

- ▶ Die **stilte** word beklemtoon deur die:
 - ▶ tipografiese wit (die wit skeiding tussen die strofes) en die
 - ▶ kommapunt aan die einde van versreël 8.
- ▶ Die stilte van strofe 1 **kontrasteer** met die "kletterend(e)" handeling van strofe 2.

- ▶ Die woordkeuse "**ring op ring**" (versreël 13) is veelseggend.
- ▶ Alle bome het **jaarringe** (annual/growth rings, tree/timber rings) waarvolgens die ouderdom van 'n boom bepaal kan word.
- ▶ Die jaarringe hou verband met die "**gamma van woord**" –
 - ▶ dit wys na die mens se tyd op aarde en
 - ▶ die "PYN" (versreël 14) wat die mens deur die tye ervaar het.

KLANKNABOOTING/ONOMATOPEE

(onomatopoeia)

Wanneer 'n klank deur
middel van woorde
uitgedruk word,
byvoorbeeld: r9

kletterend

KLANKRYKHEID EN RITME

Downloaded from eduresourceza.com

Alliterasie (*alliteration*):

Dit is wanneer dieselfde medeklinker of konsonant kort na mekaar in dieselfde versreël herhaal word, veral as dit aan die begin van 'n lettergreep is.

r.7 “pulp en plet”

Downloaded from eduresourceza.com

Assonansie (*assonance*):

Wanneer dieselfde klinker of vokaalklank kort na mekaar in dieselfde versreël herhaal word.

r.6 “saag en maal”

BOU

Downloaded from eduresourceza.com

Uiterlike bou:

Strofe 1 = oktaaf
(8 versreëls)

Strofe 2 = sestet
(6 versreëls)

Gedig het nie eindrym
nie.

Moderne sonnet

Downloaded from eduresourceza.com

Innerlike bou:

Strofe 1 skep 'n beeld van
bome wat deur houtkappers
afgekap word en dan word
papier gemaak.

Strofe 2 gee die toepassing.

PALIMPSES?

Downloaded from eduresourceza.com

- 1 Bome skryf teen die blou
- 2 kreukellose lug dinge
- 3 wat niemand verstaan nie.
- 4 Houtkappers kom met byle
- 5 en vel die bome
- 6 Meulens saag en maal
- 7 en pulp en plet die hout.
- 8 Stil is die bome,

Downloaded from eduresourceza.com

9 stil, net tot hy kletterend
10 met sy tikmasjien
11 uit selfs die fynste grein
12 die hele gamma van woord
13 en pyn ring op ring
14 deur hierdie oggend laat dein.

STROFE 1

- ▶ Die vernietigingsproses in die natuur ter wille van menslike behoeftes.
- ▶ Houtkappers kap bome af met byle en stuur die boomstompe na meulens om fyngemaal te word sodat papier daarvan gemaak kan word.

- ▶ Eers leef die bome dan word hulle

r.1 "Bome skryf teen die blou" ~ r.8 "Stil is die bome;"

STROFE 2

Downloaded from eduresourceza.com

- ▶ Die woord “**stil**” beklemtoon dat die bome nie meer kan skryf (leef) nie.
- ▶ Die skrywer skryf neer wat die bome nie meer kan sê nie.

Downloaded from eduresourceza.com

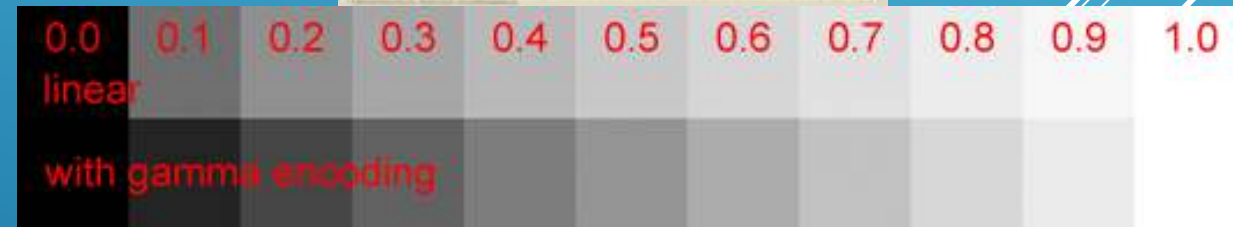
STROFE 2...

Downloaded from eduresourceza.com

- r.12 "gamma" is 'n letter in die Griekse alfabet.

- Dit verwys na die alfabet waarmee woorde geskep word en waarmee pyn uitgedruk word.
- Dit kan ook verwys na 'n tipe enkodering waarmee foto's verander kan word.

- Die spreker maak dinge helder vir mense.

Downloaded from eduresourceza.com

- ▶ Die bome moes verander om deur die spreker gebruik te word.
- ▶ Dit **wat die bome wou sê**, word nou deur die digter gesê.
- ▶ Die digter **herskep die bome se woorde** met sy
 - ▶ tikmasjien (r.9) “kletterend” deur sy gedig op papier, ‘n produk van die bome.
 - ▶ r.11 “uit selfs die **fynste grein**”
 - ▶ r.14 “deur hierdie oggend **laat dein.**”
 - ▶ r.13 “en pyn **ring op ring**” dui op die jaarringe
- ▶ **Jaarringe hou verband** met r.12 “die hele **gamma van woord**”
- ▶ Dit wys na die mens se tyd op aarde en die “pyn”(r.13) wat die mens deur die lewe ervaar het.

Dit wys na die
mens se tyd
op aarde en
die “pyn”
(r.13) wat die
mens deur
die lewe
ervaar het.

PALIMPSES

Downloaded from eduresourceza.com

PERKAMENTROL

waarvan die oorspronklike skrif afgekrap of onsigbaar gemaak is sodat daar weer op geskryf kan word

Moderne
sonnet

Strofe 1 = oktaaf (8 versreëls)

- 1 Bome skryf teen die blou
- 2 kreukellose lug dinge
- 3 wat niemand verstaan nie.
- 4 Houtkappers kom met byle
- 5 en vel die bome
- 6 Meulens saag en maal
- 7 en pul p en plet die hout.
- 8 Stil is die bome;

r1&2"
skryf die
bome

Assonansie

Alliterasie

Gedig het nie eindrym nie.

strofe 1 vind die vernietigingsproses in die natuur plaas ter wille van menslike behoeftes:

Downloaded from eduresourceza.com

Die stilte word beklemtoon deur die kommapunt aan die einde van versreël 8...

Die **stilte** word **beklemtoon** deur die **tipografiese wit** (die wit skeiding tussen die strofes)

"**stil**" beklemtoon dat die bome nie meer kan **skryf (leef)** nie.

Strofe 2 = sestet (6 versreëls)

9 stil, net tot hy kletterend
10 met sy tikmasjien
11 uit selfs die fynste grein
12 die hele gamma van woord
13 en pyn ring op ring jaarringe
14 deur hierdie oggend laat dein.

Klanknabootsing/
onomatopee

Strofe 2:
skryf die
digter

Herleef

Gedig het **nie eindrym** nie.

Kontras: Die stilte van strofe 1 met
die "kletterend(e)" handeling van strofe 2.

Die jaarringe hou verband met die "**gamma van woord**" – dit wys na die mens se tyd op aarde en die "PYN" (versreël 14) wat die mens deur die tye ervaar het.

❖ In **strofe 2** verskuif die fokus na die digter se
herskeppingsproses met papier en sy
tikmasjien. **SKRYFPROSES**

Algemene vrae

Downloaded from eduresourceza.com

1. Verduidelik kortliks wat die titel van die gedig beteken.
2. Verduidelik op wie en wat in elke strofe van die gedig gefokus word.
3. Wat is die funksie van die enjambement in hierdie gedig?
4. Hierdie gedig kan as 'n modern engelse sonnet beskou word. Stem jy saam met hierdie stelling? Motiveer jou antwoord.
5. Die titel dui op perkament waarop twee keer geskryf word. Hoe sluit die titel by die inhoud van die gedig aan?
6. Wat sal jy sê is die tema van hierdie gedig?
7. Skryf EEN WOORD neer wat die stemming in hierdie gedig beskryf.
8. Waarom kan hierdie gedig as universeel gesien word?

Downloaded from eduresourceza.com

Vrae: Strofe 1

1.	Watter beeld word in strofe 1 beskryf? Downloaded from eduresourceza.com
2.	Dui die personifikasie in strofe 1 aan.
3.1	“kreukellose lug” (r.2) is ‘n voorbeeld van (letterlike/figuurlike) taalgebruik.
3.2	Motiveer jou antwoord.
4.	Wat gebeur met die bome in Strofe 1?
5.	Dui die kontras in strofe 1 aan. Haal twee versreëls aan.
6.	Wat is die funksie van die herhaling van die woord “bome” in reëls 1, 5 & 8?
7.	Dui die alliterasie in strofe 1 aan. Skryf die versreël neer en onderstreep die allitererende klanke.
8.	r. 7”pulp en plet die hout” Wat gebeur met die hout? Verduidelik in jou eie woorde.
9.	Strofe 1 bestaan uit kort sinne met punktulasie. Wat is die funksie daarvan?
10.	Wat is die funksie van die kommapunt(;) aan die einde van r.8?
11.	Skryf die versreël neer waar assonansie in voorkom. Dui die assonerende klanke aan.
12.	Verduidelik r. 3 “wat niemand verstaan nie” in jou eie woorde. Downloaded from eduresourceza.com
13.	Waarna verwys die” dinge” in r.2?

Vrae: Strofe 2

Downloaded from eduresourceza.com

1. Watter beeld word in strofe 2 beskryf?
2. Die mens kan 'n perkamentrol meer as een keer gebruik(herskep). Op watter wyse herskep die digter die bome?
- 3.1 Waarmee laat die digter die "stil" stem van die bome herleef. Skryf EEN WOORD neer.
- 3.2 Skryf 'n voorbeeld van onomatopoeie(klanknabootsing neer.
- 3.3 Waarom dink jy is die woord 'n goeie woordkeuse om die herlewingsproses te beskryf.
4. r.11 "uit selfs die fynste grein" en r.14 "deur hierdie oggend laat dein."
Watter boodskap wil die digter oordra met die twee aanhalings uit die gedig?
5. Wat is die doel van die tipografiese wit wit skeiding tussen strofe 1 en strofe 2?
6. Dui die kontras aan tussen strofe 1 en strofe 2.
7. Skryf EEN WOORD uit strofe 2 neer wat beklemtoon dat die bome nie meer kan skryf nie.
8. Skryf EEN WOORD neer wat 'n aanduiding is wanneer die digter hierdie gedig skryf.
9. Waarna verwys die woord "gamma"(r.12)?
10. Warna verwys "ring op ring" r.13?
11. Hoe vind die vernietiging en herskepping van bome in hierdie gedig plaas?
12. Dui die assonansie in strofe 2 aan.
13. Skryf TWEE aparte woorde neer om die binnerym in strofe 2 aan te dui.
14. Op watter wyse kry die digter dit reg om die gedig tot 'n eenheid saam te bind?

Downloaded from eduresourceza.com

MEMORANDUM	
1.	Downloaded from eduresourceza.com
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	Downloaded from eduresourceza.com
8.	

Antwoorde: Strofe 1	
1.	Downloaded from eduresourceza.com
2.	
3.1	
3.2	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	Downloaded from eduresourceza.com
13.	

Antwoorde: Strofe 2	
1.	Downloaded from eduresourceza.com
2.	
3.1	
3.2	
3.3	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	Downloaded from eduresourceza.com

MEMORANDUM

- Downloaded from eduresourceza.com
1.
 - Palimpses is 'n antieke perkament wat meer as een keer gebruik is.
 - Perkament is deur monnike gebruik.
 - As hulle nuwe inligting wou skryf, het hulle die inligting wat daarop was uitgevee en weer geskryf.
 - Palimpses dui op herskepping.
 - Perkamentol waarvan die oorspronklike afgekrap of onsigbaar gemaak is sodat daar weer op geskryf kan word.
 2.

Strofe 1: Die vernietigingsproses in die natuur ter wille van menslike behoeftes.
Strofe 2: Die digter se herskeppingsproses met papier en sy tikmasjien.
 3. Dit laat die gedig vloeï.
 4. Ja, Strofe 1 = oktaaf (8 versreëls); Strofe 2 = sestet (6 versreëls)
Gedig het die eindrym nie. Moderne sonnet.
 5. Die bome word na die vernietigingsproses, herskep omdat die digter die bome wat herskep is in die vorm van papier gebruik om sy gedig op te tik.
 6.
 - Die skryfproses.
 - Vernietiging en herskepping.
 7. Hartseer
 8. Gedig gaan oor die lewe en is op alle mense van toepassing.
- Downloaded from eduresourceza.com

Antwoorde: Strofe 1

Downloaded from eduresourceza.com

1. Die vernietigingsproses in die natuur ter wille van menslike behoeftes.
2. “Bome skryf teen die blou lug”
- 3.1 Figuurlike taalgebruik
- 3.2 Beteken dat daar geen wolke in die lug is nie.
4. Bome word afgekap en gaan deur ‘n “pynlike” proses om tot papier gemaak te word.
5. r.1 “Bome skryf ...”; r.8 “Stil is die bome;”
6. Bind die strofe tot ‘n eenheid. Beklemtoon die bome.
7. r.7 “en pulp en plet die hout.”
8. Die hout word fyngemaal en platgepers.
9. Dra die boodskap van die kap van die hout oor.
10. Strofe 2 vorm deel van die sin, maar dit dui ook aan dat dit ‘n nuwe idee gaan gee.
11. r.6 “Meulens saag en maal”
12. Die bome se boodskap is onverstaanbaar vir mense.
13. Boodskappe wat bome aan die mens wil oordra, maar wat die mens nie verstaan nie.

Downloaded from eduresourceza.com

Antwoorde: Strofe 2

Downloaded from eduresourceza.com

1. Die digter se herskeppingsproses met papier en sy tikmasjien.
2. Hy skryf sy gedig op papier wat die produk van bome is.
- 3.1 Wanneer hy “kletterend” (r.9) met sy tikmasjien die bome laat herleef. (op papier tik)
- 3.2 “kletterend”
- 3.3 Nuwe begin vir die bome. (groot gebeurtenis wat plaasvind)
4. Die bome leef weer in die vorm van papier.
5. Die stilte van die bome word beklemtoon.
6. Die stilte van strofe 1 teenoor die “kletterend” in strofe 2.
7. r.9 “stil”
8. r.14 “oggend”
9.
 - Verwys na die alfabet waarmee woorde geskep word en waarmee pyn uitgedruk word.
 - Verwys na enkodering waarmee ‘n foto helder gemaak word. Die digter maak dinge helder vir ander mense.
10.
 - Bome het jaarringe waarvolgens die ouderdom van ‘n boom bepaal word.
 - Verwys ook na die mens se tyd op aarde en die “pyn” (r.14) wat die mens met tye ervaar.
11. Die bome moes verander om deur die spreker gebruik te word. (vernietiging en herskepping)
12. r.11 “uit selfs die fynste grein”
13. r.13 “pyn”; r.14 “dein”
14.
 - Deur die herhaling van die “ei-klank” r.11 “grein”, r.13 “pyn” en r.14 “dein”
 - Eindrym: r.11 “grein” en r.14 “dein”

Downloaded from eduresourceza.com